

Vokal ta'limida interaktiv mashg'ulotlar tuzish metodikasi

O'ktam San'atboy-o'g'li San'atboev
Buxoro Xalqaro universiteti

Annotatsiya: Maqolada vokal ta'limida interaktiv mashg'ulotlar tuzish metodikasi nazariy asoslari va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot interaktiv metodlarning pedagogik samaradorligini, talabaning ijodiy va texnik ko'nikmalarini rivojlantirishdagi rolini o'rganadi. Shuningdek, maqolada modul asosida mashg'ulotlarni tashkil etish, multimedia va elektron resurslardan foydalanish, guruh va individual ishlarni uyg'unlashtirish yondashuvlari keltiriladi. Tadqiqot natijalari interaktiv mashg'ulotlarni samarali rejalashtirish, talabaning ovoz, ritm va ifodaviylik ko'nikmalarini rivojlantirish, ijodiy tafakkurini oshirish va o'qituvchining metodik yondashuvini boyitish imkoniyatlarini ko'rsatadi. Musiqa ta'limida interaktiv mashg'ulotlar zamonaviy pedagogikaning eng samarali yondashuvlaridan biri hisoblanadi.

Kalit so'zlar: vokal ta'limi, interaktiv mashg'ulot, pedagogik metodika, modulli ta'lim, ijodiy ko'nikmalar, ovoz xususiyatlari, ritm, frazalash, multimedia resurslar, talaba faolligi

Methodology for creating interactive lessons in vocal education

O'ktam San'atboy-o'g'li San'atboev
Bukhara International University

Abstract: The article analyzes the theoretical foundations and practical aspects of the methodology for creating interactive lessons in vocal education. The study studies the pedagogical effectiveness of interactive methods, their role in developing the student's creative and technical skills. The article also presents approaches to organizing lessons on a modular basis, using multimedia and electronic resources, and combining group and individual work. The results of the study indicate the possibilities of effective planning of interactive lessons, developing the student's voice, rhythm and expressiveness skills, increasing creative thinking, and enriching the teacher's methodological approach. Interactive lessons in music education are one of the most effective approaches in modern pedagogy.

Keywords: vocal education, interactive lesson, pedagogical methodology, modular education, creative skills, voice characteristics, rhythm, phrasing, multimedia resources, student activity

Kirish. Vokal ta'limi yosh ijrochilarning musiqiy tafakkurini, texnik va ifodaviy ko'nikmalarini rivojlantirishda markaziy o'rin tutadi. Zamonaviy ta'lim jarayonida an'anaviy dars uslublari bilan bir qatorda interaktiv mashg'ulotlar qo'llanilishi talabning faol ishtirokini rag'batlantiradi, ijodiy yondashuvni rivojlantiradi va musiqiy ko'nikmalarni mustahkamlaydi. Interaktiv mashg'ulotlar orqali talaba o'z ovozi nazorat qiladi, ritmik aniqlikni oshiradi, frazalash va emotsional ifodani puxta egallaydi. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va elektron resurslar yordamida mashg'ulotlar yanada samarali va qiziqarli bo'ladi.

Maqolaning maqsadi - vokal ta'limida interaktiv mashg'ulotlar tuzish metodikasini nazariy asoslarini o'rganish, ularning samaradorligini tahlil qilish va amaliyotga tatbiq qilish imkoniyatlarini aniqlashdir. Tadqiqot natijalari o'qituvchilarga mashg'ulotlarni pedagogik jihatdan rejalashtirish va talabning individual xususiyatlarini hisobga olishda yordam beradi.

Asosiy qism

Musiqqa ta'limida interaktiv mashg'ulotlar zamonaviy pedagogikaning eng samarali yondashuvlaridan biri hisoblanadi. An'anaviy darslar bilan solishtirganda, interaktiv mashg'ulotlar talabning faolligini oshiradi, ijodiy tafakkurini rivojlantiradi va musiqiy ko'nikmalarni tezroq shakllantirishga yordam beradi. Interaktiv mashg'ulotlar asosida talaba nafaqat tinglovchi, balki faol ijrochiga aylanadi, u o'z fikrini bildiradi, mashq bajaradi va o'z ijodiy natijalarini tahlil qiladi. Bu uslub pedagogik jarayonda o'quvchilarni musiqiy faoliyatga jalb etish, ularni rag'batlantirish va o'z-o'zini baholashga o'rgatish imkonini beradi.

Interaktiv mashg'ulotlar turli metod va texnologiyalarni o'z ichiga oladi. Jumladan, guruh ishlari, diskussiya, role-playing, loyiha asosida o'rganish, multimedia resurslardan foydalanish kabi yondashuvlar qo'llaniladi. Guruh mashg'ulotlarida talaba o'zaro muloqot qiladi, bir-birining ijrosini tinglaydi va baholaydi, shuningdek, birgalikda ijro mahoratini rivojlantiradi. Role-playing yoki dramatik yondashuvlar esa musiqiy frazalarni ifodalashda hissiy va emotsional boylikni oshiradi. Bu orqali talaba musiqaning faqat texnik qismini emas, balki uning estetik va dramatik tafakkurini ham egallaydi.

Multimedia va elektron resurslar interaktiv mashg'ulotlarning samaradorligini yanada oshiradi. Masalan, audio va video tahlil orqali talaba o'z ijrosini yozadi, qayta tinglaydi va pedagog bilan birgalikda kamchiliklarni aniqlaydi. Shu bilan birga, elektron platformalarda talaba turli milliy va xorijiy repertuarlarni o'rganadi, ritm va

frazalashni mustahkamlaydi. Bu jarayon musiqiy intonatsiyani to'g'ri idrok etish, ovoz nazoratini rivojlantirish va frazalarni aniq ifodalashga yordam beradi.

Modulli yondashuv interaktiv mashg'ulotlarning samaradorligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Masalan, vokal mashg'ulotlarda melodik modul, ritmik modul, ifodaviy modul va ijodiy modul shaklida mashg'ulotlar tuziladi. Har bir modulning aniq maqsadi bor va u talabning alohida ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Melodik modul talabning ovoz diapazonini kengaytirishga, frazalashni mukammal egallashga yordam beradi. Ritmik modul esa poliritmik naqshlar, urg'u tizimi va tempi aniqligini shakllantiradi. Ifodaviy modul emotsional intonatsiya va dynamicsni rivojlantiradi, ijodiy modul esa talabning yangi fraza va ornamentlarni yaratish qobiliyatini oshiradi.

Project-based learning yoki loyiha asosidagi yondashuv interaktiv mashg'ulotlarda keng qo'llaniladi. Talaba o'z ijodiy loyihasini ishlab chiqadi, milliy yoki xorijiy repertuarni tahlil qiladi, uni turli ijodiy shakllarda ijro etadi va yakuniy natijani taqdim etadi. Bu uslub talabning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, musiqiy tafakkurini kengaytiradi va ijodiy yondashuvini oshiradi. Shu bilan birga, loyiha asosida mashg'ulotlar talabning pedagog bilan samarali hamkorlik qilishini, fikrini aniq bayon etish va o'z ijrosini tanqidiy tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Interaktiv mashg'ulotlar orqali talaba kollektiv ijro madaniyatini ham egallaydi. Guruh mashg'ulotlarida bir nechta ovoz qismlari uyg'unlashtiriladi, frazalar va ornamentlar bir-biriga moslashtiriladi, ritm va dynamics uyg'unligi saqlanadi. Shu tariqa, talaba individual texnik ko'nikmalar bilan bir qatorda kollektiv ishlash qobiliyatini rivojlantiradi. Multimedia vositalar va elektron platformalardan foydalanish bu jarayonni yanada samarali qiladi, chunki talaba o'z ijrosini qayta ko'rib chiqadi, kamchiliklarni aniqlaydi va tuzatadi.

Interaktiv mashg'ulotlar pedagogga ham qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi. U darsni individual va guruh ishlariga bo'lish, talabning ijodiy qobiliyatini rivojlantirish va milliy musiqiy o'zlikni shakllantirish imkoniga ega bo'ladi. Shu bilan birga, interaktiv yondashuvlar dars jarayonini qiziqarli va samarali qiladi, talabning motivatsiyasini oshiradi va musiqiy ta'lim sifatini yaxshilaydi.

Xulosa qilib aytganda, musiqada interaktiv mashg'ulotlar talabning texnik, ritmik va ifodaviy ko'nikmalarini rivojlantiradi, ijodiy tafakkurini kengaytiradi va kollektiv ijro madaniyatini shakllantiradi. Modul va loyiha asosidagi metodlar, multimedia va elektron resurslar yordamida darslar samarali va qiziqarli bo'ladi. Shu tariqa, interaktiv mashg'ulotlar zamonaviy vokal va musiqiy ta'limning ajralmas qismiga aylanadi, talabning musiqiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantiradi va milliy hamda zamonaviy musiqa merosini o'rganishga yordam beradi.

1. Interaktiv mashg'ulotlarning pedagogik asoslari

Interaktiv mashg'ulotlar vokal ta'limida talabaning faol ishtirokini ta'minlaydi. Ularning asosiy pedagogik vazifalari quyidagilardan iborat:

- Talabaning ijodiy faolligini oshirish - ijrochilik mashg'ulotlari davomida talaba yangi fraza va ornamentlarni o'rganadi, ularni turli ijodiy variantlarda ifodalaydi.
- Ovoz va frazlashni nazorat qilish - talaba o'z ijrosini qayta ko'rib chiqadi, pedagog bilan birgalikda kamchiliklarni aniqlaydi va tuzatadi.
- Ritmik aniqlikni shakllantirish - interaktiv mashg'ulotlar davomida ritm mashqlari, poliritmik frazalar va urg'u tizimini mustahkamlashga alohida e'tibor beriladi.
- Kollektiv ishni rivojlantirish - guruh mashg'ulotlarida talaba bir nechta ovoz qismlari bilan ishlashni o'rganadi, hamkorlik va uyg'unlikni rivojlantiradi.

2. Modulli yondashuv va elektron resurslar

Interaktiv mashg'ulotlarni samarali tashkil etishda modulli ta'lim yondashuvi va elektron resurslardan foydalanish katta ahamiyatga ega:

- Modulli ta'lim - mashg'ulotlar melodik modul, ritmik modul, ifodaviy modul va ijodiy modulga bo'linadi. Har bir modul talabaning alohida ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

- Audio-video tahlil - talaba o'z ijrosini yozadi, qayta ko'rib chiqadi va pedagog bilan birgalikda fraza, ritm va dynamicsni tahlil qiladi.

- Multimedia resurslar - talaba musiqa asarlarini tinglab, ular bo'yicha mashq bajaradi, o'rgangan frazalarni vizual va eshitish orqali mustahkamlaydi.

3. Amaliy metodlar va interaktiv mashg'ulotlar tuzish

Interaktiv mashg'ulotlar quyidagi metodlar asosida tashkil qilinadi:

- Guruh va individual mashg'ulotlarni uyg'unlashtirish - talaba individual frazalarni o'rganadi, so'ngra guruh bilan birgalikda uyg'unlashtiradi.

- Project-based learning - talaba o'z ijodiy loyiha asosida milliy vokal repertuarini o'rganadi, tahlil qiladi va yakuniy ijro loyihasini taqdim etadi.

- Ovoz xususiyatlariga moslashuv - talabaning ovoz diapazoni, timbre va frazlash imkoniyatlariga mos mashg'ulotlar ishlab chiqiladi.

- Ovoz va ritm monitoringi - interaktiv dasturlar yordamida talaba o'z ijrosini tahlil qiladi va takomillashtiradi.

4. Pedagogik samaradorlik va tavsiyalar

Interaktiv mashg'ulotlarni qo'llash talabaning texnik, ritmik va ifodaviy ko'nikmalarini samarali rivojlantiradi, ijodiy tafakkurini oshiradi va kollektiv ijro madaniyatini shakllantiradi. Pedagoglar quyidagi tavsiyalarni e'tiborga olishlari lozim:

- Mashg'ulotlarni modulga bo'lish va har bir modulning aniq maqsadini belgilash.
- Talabaning ovoz xususiyatlari va individual ehtiyojlarini hisobga olish.
- Multimedia va elektron resurslardan keng foydalanish, audio-video tahlilni integratsiya qilish.

•Guruh va individual mashg'ulotlarni uyg'unlashtirish orqali ijodiy va texnik ko'nikmalarni rivojlantirish.

Xulosa. Vokal ta'limida interaktiv mashg'ulotlar tuzish metodikasi pedagogik samaradorlikni oshirishning muhim vositasidir. Modul asosida mashg'ulotlarni tashkil etish, multimedia va elektron resurslardan foydalanish, individual va guruh ishlarini uyg'unlashtirish talabning melodik, ritmik va ifodaviy ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu tariqa, interaktiv yondashuvlar milliy vokal ijrochiligini zamonaviy ta'lim jarayoniga muvaffaqiyatli integratsiya qiladi, talabning ijodiy tafakkuri va musiqiy madaniyatini mustahkamlaydi. Elektron va interfaol metodlar pedagogga mashg'ulotlarni samarali rejalashtirish, talabning individual xususiyatlarini hisobga olish va ijodiy yondashuvni rag'batlantirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Структура физических упражнений на уроках музыки. *Scientific progress* 2 (3), 1060-1067
2. КБ Холиков. Математический подход к построению музыки разные условия модели построения. *Science and Education* 4 (2), 1063-1068
3. КБ Холиков. Актуальные задачи высшего профессионального образования и стратегии обучения по направлениям музыки и музыкальное образование. *Science and Education* 2 (11), 1039-1045
4. КБ Холиков. Ответ на систему восприятия музыки и психологическая состояния музыканта. *Science and Education* 4 (7), 289-295
5. КБ Холиков. Мозг и музыкальный разум, психологическая подготовка детей и взрослых к восприятию музыки. *Science and Education* 4 (7), 277-283
6. КБ Холиков. Строительство уникальных знаний и сооружений по музыке в высшей, учебных заведениях. *Scientific progress* 2 (6), 958-963
7. КБ Холиков. Воспитание эстетического вкуса, исполнительской и слушательской культуры. *Science and Education* 3 (2), 1181-1187
8. КБ Холиков. Звуковысотная организация и последовательность частей формы музыки. *Scientific progress* 2 (4), 557-562
9. КБ Холиков. Свободой выбора исполнительского состава в эпоху ренессанса. *Scientific progress* 2 (4), 440-445
10. КБ Холиков. Полуимпровизационные формы профессиональной музыки *Scientific progress* 2 (4), 446-451
11. КБ Холиков. Сравнение систематического принципа музыкально психологического формообразования в сложении музыки. *Science and Education* 4 (7), 232-239

12. КБ Холиков. Измерение эмоции при разучивании музыки, функция компонентного процессного подхода психологического музыкального развития. *Science and Education* 4 (7), 240-247
13. КБ Холиков. Важнейшие общие основы музыкальной формы. *Scientific progress* 2 (2), 568-571
14. КБ Холиков. Передовые формы организации педагогического процесса обучения по специальности музыкальной культуры. *Science and Education* 4 (3), 519-524
15. КБ Холиков. Проект волевого контроля музыканта и воспроизводимость музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 189-197
16. КБ Холиков. Педагогическое корректирование психологической готовности ребенка к обучению фортепиано в музыкальной школе. *Science and Education* 4 (7), 332-337
17. КБ Холиков. Музыка как важнейший фактор, распределительных отношений длительности звуков, системы аккордов в ладовом отношении и модель продукционных правил в системе образования. *Science and Education* 3 (1), 656-662
18. КБ Холиков. Внимание и его действие обученному музыканту и оценка воспроизводимости тренировок. *Science and Education* 4 (7), 168-176
19. КБ Холиков. Важнейшие ощущение для обработки основной темы как канонический, зеркально отражающего рефрена деятельности учителя музыки. *Science and Education* 3 (1), 608-613
20. КБ Холиков. Аксоны и дендриты в развиваемый музыкально психологического мозга. *Science and Education* 4 (7), 159-167
21. КБ Холиков. Рост аксонов в развиваемый музыкально психологического мозга в младшем школьном возрасте. *Science and Education* 4 (7), 223-231
22. КБ Холиков. Роль гармонии в построении музыкального произведений. *Science and Education* 3 (1), 565-571
23. КБ Холиков. Эволюция эстетики в условиях прогрессивной модели музыкальной культуры, из опыта работы КБ Холикова 30 школы г. Бухары Республики Узбекистан. *Science and Education* 4 (3), 491-496
24. КБ Холиков. Музыкальное движение под действием внутренних сил гармонии как маятник всего произведения. *Science and Education* 3 (1), 559-564
25. КБ Холиков. Многоголосные формы музыки на основе традиционных принципов организации. *Scientific progress* 2 (4), 375-379
26. КБ Холиков. Подбор аккордов в композиции и стремлении к более точной и однозначной фиксации в музыке. *Scientific progress* 2 (4), 545-549

27. КБ Холиков. Нарастание педагогического процесса посредством тестирования на материале предмета в рамках специальности музыкальной культуры. *Science and Education* 4 (3), 505-511

28. КБ Холиков. О соответствующих последовательности трех аккордов тоники, субдоминанты и доминанты. *Scientific progress* 2 (3), 1068-1073

29. КБ Холиков. Анализа музыкальных произведений и управления многоголосных произведений. *Scientific progress* 2 (2), 280-284

30. КБ Холиков. Измерения непрерывного занятия и музыкальная нейронная активность обучения музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 312-319